

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

การศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะในปัจจุบันโลกมีวิวัฒนาการ ด้านเทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็วมากขึ้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพเพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะการศึกษาจะช่วยพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ทำให้คนรู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักพึ่งตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2543: 1)

กระทรวงศึกษาธิการ ได้เห็นความสำคัญของการศึกษาโดยเน้นผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรในวงการศึกษาทั้งหลายและชุมชนทั้งหมดเป็นกัลยาณมิตรที่จะช่วยเหลือ ชักนำส่งเสริม กล่อมเกล่าให้นักเรียนมีความรู้ความก้าวหน้า เป็นคนเก่ง พร้อมด้วยความดีความงามที่ประสานกลมกลืนกับความสุข สุขความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นนอกจากจะเกิดจากตัวครู ตัวนักเรียน วิธีการสอนแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหาร โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้ได้ประโยชน์สูงสุดต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติต่างๆ เช่น มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะ มีคุณธรรม มีจริยธรรมที่งดงามจะต้องยึดมั่นในระเบียบคຸຣສຸກວ່າด้วยจริยธรรมของครู (วิริยา ชินวรรณโณ 2546: 174) ปฏิบัติตามข้อบังคับคຸຣສຸກວ່າด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548 คุณธรรม เป็นปัจจัยสำคัญที่จะเสริมสร้างความสุข และความเจริญให้แก่บุคคล แก่ตนเอง และแก่ประเทศชาติเป็นส่วนรวม พระบรมราชาบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรมหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2520 ว่า “การที่จะทำงานให้สัมฤทธิ์ผลที่พึงปรารถนา คือ ที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรมด้วยนั้น จะอาศัยความรู้แต่เพียงอย่างเดียวมิได้ จำเป็นต้องอาศัยความสุจริต ความบริสุทธิ์ใจ และความถูกต้องเป็นธรรมประกอบด้วย เพราะเหตุว่าความรู้นั้นเป็นเหมือนเครื่องยนต์ที่ทำให้รถยนต์เคลื่อนไปได้ประการเดียว ส่วนคุณธรรมดังกล่าว เป็นเหมือนหนึ่งพวงมาลัยหรือหางเสือ ซึ่งเป็นปัจจัยที่นำพาให้รถยนต์ดำเนินไปถูกทางด้วยความสวัสดิ คือปลอดภัยจนบรรลุถึงจุดหมายที่พึงประสงค์”

ในการจัดการศึกษาผู้บริหารจึงเป็นบุคคลสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และเป็นที่น่าสนใจว่าปัจจุบันผู้บริหารโรงเรียนได้ปฏิบัติตามเป็นไปตามที่สังคมประสงค์หรือไม่ นอกจากนี้ในฐานะที่ผู้บริหารโรงเรียนเป็นหัวหน้าต้องปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาสมควรร้องกระทำตนเป็นแบบอย่างแก่คนอื่นไม่ว่าจะเป็นความประพฤติการปฏิบัติงาน จึงเป็นที่สังเกตของทุกคนและมักจะถือเป็นแบบอย่าง ผู้บริหารต้องมีความรอบคอบเพราะผู้บริหาร

เป็นหัวใจสำคัญของหน่วยงาน ทุกหน่วยงานย่อมปรารถนาและให้การยอมรับนับถือผู้บริหารที่มีคุณภาพ คือ เป็นบุคคลที่มีความรู้ มีความสามารถ มีทักษะความชำนาญงาน มีประสบการณ์ มีวิสัยทัศน์กว้างไกลแต่ที่เหนือสิ่งใดคือความเป็นผู้มีคุณธรรมในจิตใจ และมีจริยธรรมที่น่าเลื่อมใสศรัทธา ซึ่งคุณธรรมจริยธรรม คือเป็นคุณสมบัติอันสำคัญที่จะเป็นส่วนเสริมให้ผู้บริหารนั้นสามารถครองตน ครองคน และครองงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อมรา เล็กเริงสินธุ์. 2542: 3)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ได้บัญญัติว่าด้วยการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและยังได้ระบุแนวทางการปฏิรูปการศึกษา จึงมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่จะต้องพัฒนาพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เป็นผู้นำแบบอย่างที่ดีในการประพฤติและส่งเสริมคุณธรรมให้แก่ครู อาจารย์ และนักเรียนมีคุณภาพตามวัตถุประสงค์ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่ต้องทำงานกับคนจำนวนมาก การทำงานจะมีความสุขทั้งตนเองและเพื่อนร่วมงาน อันจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษานั้น ตลอดจนนำความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมไปใช้ในการครองตน ครองคน และครองงาน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541: 12)

พนัส หันนาคินทร์ (2529: 64-68) กล่าวว่าหน้าที่และภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนมี 5 ประการ คือ รับผิดชอบในงานทุกอย่างในโรงเรียน, เป็นตัวแทนหรือสัญลักษณ์ของโรงเรียน, เป็นผู้แทนหรือให้การแนะนำแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา, เป็นผู้ริเริ่มงานใหม่, และเป็นผู้ตัดสินใจในระดับสูงสุดของโรงเรียน การที่จะทำงานเหล่านี้ให้เป็นไปโดยราบรื่นนั้น นอกจากจะอาศัยอำนาจตามตัวบทกฎหมายหรือข้อบังคับกฎหมายหรือข้อบังคับแล้วก็จะต้องสร้างความเลื่อมใสศรัทธาให้เกิดขึ้นแก่บรรดาผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาอันจะทำให้ได้รับความร่วมมืออย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมให้เกิดคุณสมบัติต่างๆ ตามที่พรนพ พุกพันธ์ (2544: 16-25) ได้สรุปจากงานวิจัยที่ผู้ได้ศึกษาไว้ว่า มี 5 ด้าน คือ

1. ด้านคุณวุฒิ และประสบการณ์ทำงานผู้บริหาร
2. ด้านลักษณะภาวะผู้นำ
3. ด้านการใช้ทักษะการบริหารงานอันประกอบด้วยทักษะในคตินิยม (Conceptual Skill) ทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์ (Human Skill) และทักษะทางเทคนิค (Technical Skill)
4. ด้านการงาน อันได้แก่ งานวิชาการ งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ งานกิจการนักเรียน งานบุคลากร และงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
5. ด้านการฝึกอบรมและการพัฒนาผู้บริหาร ทั้งนี้เพื่อเพิ่มพูนสมรรถภาพในเทคนิคการบริหารให้สูงยิ่งขึ้น

ในการที่จะทำหน้าที่ทั้ง 5 ประการนี้ เป็นเรื่อง que ผู้บริหารจะต้องทำงานร่วมกับบรรดาผู้ร่วมงานที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชา กลวิธีที่จะทำให้ได้รับความร่วมมือจากผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเต็มใจก็คือ ความสามารถของผู้บริหารที่จะต้องสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้น นิพนธ์ กินาวงศ์ (2542: 111-112) ได้เสนอแนวทางในการสร้างแรงจูงใจในทางปฏิบัติไว้ 5 ประการคือ การใช้ความดี การใช้ความเข้มแข็ง การใช้การต่อรอง การใช้การแข่งขัน และการสร้างให้เกิดแรงจูงใจในตนเอง จากเอกสารประกอบการอบรมเตรียมผู้บริหารของกรมสามัญศึกษา (2527) ได้สรุปคุณธรรมที่ผู้บริหารจะต้องยึดถือปฏิบัติ หรือเรียกได้ว่าเป็นการใช้หลักจิตวิทยาในการปกครองคน การปฏิบัติดังกล่าวประกอบด้วยคุณธรรมในการครองตน ครองคน และครองงาน การปฏิบัติตามคุณธรรมทั้ง 3 ประการนี้ได้รับการยอมรับกันโดยทั่วไปในบรรดาผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมเพื่อเตรียมตัวเป็นผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาและหากว่าผู้บริหารสามารถปฏิบัติตามคุณธรรมให้ครบทั้ง 3 ประการนี้ให้เป็นที่ยอมรับของผู้ใต้บังคับบัญชาแล้วก็เชื่อได้แน่ว่าจะทำให้การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาหรือแม้แต่การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ความคิดเห็นดังกล่าวตรงกับที่ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2536: 172-173) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า ในการทำงานร่วมกับคนหมู่มากนั้น ผู้บริหารจำเป็นที่จะต้องมีการเสริมแรง (Reinforcement) ด้วยการให้กำลังใจ ยกย่อง และหนทางที่ดีที่สุดในทางปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาก็คือ ความเป็นธรรมในการปกครองบังคับบัญชา มีความยุติธรรมที่จะต้องแสดงออกให้เป็นที่ประจักษ์ชัด ซึ่งก็คือการใช้คุณธรรมในการบริหารงานบุคคลนั่นเอง การตั้งอยู่ในคุณธรรมของผู้บริหารนั้นจะมีอยู่หลายประการ เช่น การได้รับการยอมรับนับถือจากชุมชนในฐานะที่ผู้บริหารเป็นตัวแทน หรือสัญลักษณ์ของหน่วยงานผู้บริหารสามารถสร้างความเชื่อถือศรัทธาจากผู้ใต้บังคับบัญชาอันเป็นการสร้างอำนาจทางจิตวิทยาเพื่อการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชา ตัวอย่างที่ดีของผู้บริหารย่อมจะเป็นตัวอย่างแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาที่จะดำเนินรอยตาม หรืออย่างน้อยก็ไม่ประพฤติตนในทางที่ไม่ดี และเมื่อผู้บริหารไม่มีความทุจริต ผู้ใต้บังคับบัญชาที่คิดจะทำการทุจริตก็คงจะต้องคิดมากที่จะทำการทุจริต ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ผู้บริหารจะต้องตั้งตนให้อยู่ในคุณธรรมทั้งด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ความเป็นจริงแล้วก่อนที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้บริหารต้องผ่านการฝึกอบรมจากสถาบันพัฒนาผู้บริหารมาแล้ว แต่การทำงานในสภาพความเป็นจริงอาจจะแปรเปลี่ยนไปจากที่ได้รับการฝึกอบรมเพราะสิ่งแวดล้อมหลายประการ เช่น พฤติกรรมด้านคุณธรรม การใช้อำนาจ ปฏิกริยาต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจทำให้ไม่ได้ปฏิบัติตามหลักการที่ได้รับการฝึกอบรมมา

ดังนั้น จากที่กล่าวมาข้างต้น พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนจึงเป็นปัจจัยด้านหนึ่งที่ทำให้การบริหารงานประสบความสำเร็จ ผู้บริหารโรงเรียนนอกจากจะต้องเป็นผู้มีความรู้ทางวิชาการดีแล้ว ความเป็นผู้มีคุณธรรมจะทำให้ได้รับความเชื่อถือและความร่วมมือจากผู้ร่วมงานและชุมชน ทั้งนี้ ฉลอง มาปรีดา (2537: 11) กล่าวว่า การที่ผู้บริหารโรงเรียนขาดคุณธรรมในการบริหารงานมักเป็นเหตุให้เกิดผลเสียหายต่อการบริหารงานในสถานศึกษา คือ ผู้ร่วมงานหมดกำลังใจ เกิดความท้อถอยในการทำงาน เกิดสภาพความขัดแย้ง ขาดความสามัคคีกันระหว่างผู้บริหารกับครูจนเกิดการร้องเรียนกล่าวโทษกัน ผู้ที่อยู่ในหน่วยงานเดียวกันทะเลาะเบาะแว้ง ซึ่งดี ซึ่งเด่น แบ่งพรรคแบ่งพวก อิจฉาริษยากันแก่กัน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน กรรมการโรงเรียน ขาดความเชื่อถือ ขาดความเชื่อมั่น ไม่ไว้วางใจในตัวผู้บริหาร และในที่สุดก็จะไม่ให้ความร่วมมือใน

การสนับสนุนการจัดการศึกษา สภาพดังกล่าวเมื่อเกิดขึ้นกับสถานศึกษาใด ย่อมบั่นทอนประสิทธิภาพการทำงานของหน่วยงานนั้น บุคลากรขาดขวัญและกำลังใจ ขาดการเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ผู้บริหารไม่ได้รับความร่วมมือ ขาดความไว้วางใจจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา จึงนับได้ว่าเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสถานศึกษาทุกๆ ด้าน ดังนั้นการบริหารโรงเรียน ไม่ว่าจะระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาก็ตาม จะประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ย่อมขึ้นอยู่กับพฤติกรรมในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ที่สามารถบริหารงานในหน้าที่ความรับผิดชอบให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายได้ ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหาร มีทักษะในการปฏิบัติงาน และที่สำคัญ คือ ต้องมีคุณธรรมสำหรับนักบริหารซึ่งจะเป็นเครื่องผูกใจให้ผู้ร่วมงานร่วมมือ ร่วมใจทำงานในหน้าที่ของตนด้วยความเต็มใจ ทั้งนี้ จากนโยบายกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาคุณธรรมของบุคลากรและผู้บริหารตามแผนพัฒนาการศึกษาการศาสนา และวัฒนธรรม มีเป้าหมายพัฒนาคุณธรรมโดยเฉพาะสำหรับผู้บริหารและครูตามโครงการของสำนักงานพัฒนาคุณธรรม และโครงการที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณธรรมของบุคลากรทางการศึกษา ด้วยการจัดหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับผู้บริหารการศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม (ฉลอง มาปรีดา, 2537: 67)

ผู้วิจัยในฐานะข้าราชการครูตระหนักในความสำคัญของการเป็นแบบอย่างที่เหมาะสมของบุคลากรผู้มีหน้าที่ทางการศึกษา โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนซึ่งมีความสำคัญและจำเป็นในการเป็นแบบอย่าง ที่อาจจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมของผู้บริหารที่เป็นจริงและที่คาดหวังตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 ใน 3 ด้าน คือ คุณธรรมด้านการครองตน คุณธรรมด้านการครองคน และคุณธรรมด้านการครองงาน เพื่อเป็นข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา และทราบถึงข้อดีข้อด้อยตลอดจนเพื่อพัฒนาคุณธรรมของผู้บริหาร ช่วยให้การบริหารงานในโรงเรียนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลซึ่งจะเป็นข้อมูลสารสนเทศเสนอแก่หน่วยงานที่ทำหน้าที่ฝึกอบรมผู้ที่จะเข้าสู่ตำแหน่งบริหารต่อไปอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมของผู้บริหารที่เป็นจริงและที่คาดหวังตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 ใน 3 ด้าน คือ คุณธรรมด้านการครองตน คุณธรรมด้านการครองคน คุณธรรมด้านการครองงาน
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมของผู้บริหารที่เป็นจริงและที่คาดหวังตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 ที่มีอายุวุฒิการศึกษา และประสบการณ์การปฏิบัติงาน

สมมติฐาน

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานไว้ ดังนี้

1. ครูที่มีอายุต่างกัน มีทัศนคติต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมของผู้บริหารที่เป็นจริงและที่คาดหวังแตกต่างกัน
2. ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมของผู้บริหารที่เป็นจริงและที่คาดหวังแตกต่างกัน
3. ครูที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานต่างกัน มีทัศนคติต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมของผู้บริหารที่เป็นจริงและที่คาดหวังแตกต่างกัน

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความสำคัญและประโยชน์ไว้ ดังนี้

1. ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมของผู้บริหารที่เป็นจริงและที่คาดหวังตามทัศนคติของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 ใน 3 ด้าน คือ คุณธรรมด้านการครองตน คุณธรรมด้านการครองคน คุณธรรมด้านการครองงาน
2. ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมของผู้บริหารที่เป็นจริงและที่คาดหวังตามทัศนคติของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 ที่มีความแตกต่างกัน จำแนกตาม อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การปฏิบัติงาน
3. เพื่อเป็นข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุง และส่งเสริมคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียน ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน
4. เป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่จะศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมของผู้บริหารที่เป็นจริงและที่คาดหวังในลำดับต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยในครั้งนี้ไว้ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมของผู้บริหารที่เป็นจริงและที่คาดหวังตามทัศนคติของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 โดยศึกษาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมของผู้บริหารที่เป็นจริงและที่คาดหวัง ใน 3 ด้าน คือ

- 1.1 คุณธรรมด้านการครองตน
- 1.2 คุณธรรมด้านการครองคน
- 1.3 คุณธรรมด้านการครองงาน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร คือ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 721 คน จากโรงเรียนทั้งหมด 67 โรงเรียน ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่การสอน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 258 คน โดยใช้สูตรยามาเน่ (Yamane, 1977) อ้างถึงใน ผ่องศรี วาณิชยศุภวงศ์, 2546: 104) และสุ่มมาเป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540: 86-87)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) เป็นตัวแปรด้านสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างได้แก่

3.1.1 อายุของครู จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

- ต่ำกว่า 30 ปี
- ตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป

3.1.2 วุฒิการศึกษา จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

- ปริญญาตรี
- สูงกว่าปริญญาตรี

3.1.3 ประสบการณ์การปฏิบัติงานของครู จำแนกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

- ต่ำกว่า 5 ปี
- 5 – 10 ปี
- มากกว่า 10 ปีขึ้นไป

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมของผู้บริหารที่เป็นจริงและที่คาดหวังตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 ใน 3 ด้าน คือ

3.2.1 คุณธรรมด้านการครองตน

3.2.2 คุณธรรมด้านการครองคน

3.2.3 คุณธรรมด้านการครองงาน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของศัพท์เฉพาะ ดังต่อไปนี้

1. พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของผู้บริหารทั้งทางด้านกาย วาจา และใจ ซึ่งการกระทำเหล่านั้นครูสามารถสังเกตได้

2. คุณธรรม หมายถึง ความสำนึกดีที่มีอยู่ภายในจิตใจของผู้บริหารโรงเรียนที่แสดงออกด้วยจิตสำนึก โดยมีเป้าหมายในทางที่ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน มีแต่ความยุติธรรม การเสียสละ ความมีน้ำใจต่อกัน ความเห็นอกเห็นใจกัน รวมทั้งสิ่งที่ตั้งงามที่ควรประพฤติ

3. พฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมของผู้บริหารที่เป็นจริงและที่คาดหวัง หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนของผู้บริหารในสิ่งที่ตั้งงามจนเป็นนิสัยหรือเคยชิน และพฤติกรรมที่ครูต้องการหรืออยากให้ผู้บริหารมีพฤติกรรมที่ดี หรือในสิ่งที่ตั้งงาม เป็นแบบอย่างให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ด้านคุณธรรม ใน 3 ด้าน ดังนี้

3.1 คุณธรรมด้านการครองตน หมายถึง เป็นพฤติกรรมทำให้เห็นดีเห็นงาม เป็นหลักประกันหรือเป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้เกิดคุณงามความดีแก่ตัว เพื่อมิให้ตนปฏิบัติในสิ่งที่ไม่ดีๆ คุณธรรมดังกล่าว ได้แก่ มีความระเบียบวินัยในการปฏิบัติตน แต่งกายสุภาพ เรียบร้อย และเหมาะสม ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ไม่เป็นหนี้เป็นสินล้นพ้นตัว ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเกินฐานะของตน มีความกระฉับกระเฉง คล่องแคล่วว่องไว ละเว้นการประพฤติชั่ว ละเว้นจากอบายมุขต่างๆ ไม่ใช้วาจาหยาบคายล่วงเกินผู้อื่น มีความประหยัด อุดออม มีความขยันหมั่นเพียร มีความรอบรู้ เฉลียวฉลาด มีความอดทน อดกลั้น มีความรัก และศรัทธาในอาชีพ มีบุคลิกภาพที่ดี สง่างาม มีความสุขุมเยือกเย็น ปฏิบัติงานตรงต่อเวลา มีสุขภาพที่สมบูรณ์ แข็งแรง ไม่พยายาบทปองร้ายผู้อื่น และมีจิตใจตั้งงาม

3.2 คุณธรรมด้านการครองคน หมายถึง เป็นพฤติกรรมที่ใช้เป็นแนวทางในการบริหารบุคคล เพื่อทำให้เป็นที่รักเคารพและศรัทธาของผู้ร่วมงานและบุคคลอื่น คุณธรรมดังกล่าว ได้แก่ ความเป็นประชาธิปไตย มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น ให้ความช่วยเหลือเมื่อผู้อื่นทุกข์ยาก มีความยุติธรรม ไม่ลำเอียง รับฟังความคิดเห็นที่ขัดแย้ง ยึดหลักการทำงานแบบมีส่วนร่วม รับฟังเหตุผลของผู้อื่น วางตนเหมาะสม ไม่ถือตัว ไม่ถือยศศักดิ์ มีความเป็นกันเอง แสดงออกต่อผู้อื่นด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส มีการยกย่องชมเชยผู้กระทำดี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น มีความเมตตากรุณา มีใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สนับสนุนผู้ร่วมงานให้มีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงานและผู้อื่น เข้าใจผู้ร่วมงานและผู้อื่น มีความเสียสละกำลังกายและกำลังทรัพย์ ปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเสมอต้นเสมอปลาย และมีความสามัคคี

3.3 คุณธรรมด้านการครองงาน หมายถึง เป็นพฤติกรรมในการบริหารงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลแก่งาน คุณธรรมดังกล่าว ได้แก่ มีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงาน มีความสามารถในการแก้ปัญหา ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเอาใจใส่ มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จ มีความรับผิดชอบต่อภาระงานในหน้าที่ ไม่ใช้เวลาราชการเพื่องานส่วนตน มีความรอบคอบในการทำงาน มีความสามารถในการประสานงาน ปฏิบัติงานทันตามกำหนดเวลาที่ทางราชการกำหนด มีความสามารถใช้เทคโนโลยีและเทคนิควิธีการใหม่ๆ ในการบริหารงาน ใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ให้โอกาสผู้ร่วมงานปฏิบัติงานได้อย่างเต็ม

ความสามารถ มีความสามารถปรับปรุงงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีความอุตสาหะในการทำงาน เป็นที่ศรัทธาของผู้ร่วมงาน และกล้าได้กล้าเสีย

4. **ทัศนะ** หมายถึง ความคิดเห็นของครู ที่ประกอบด้วยเหตุผล ที่มีต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมของผู้บริหารที่เป็นจริงและที่คาดหวัง ใน 3 ด้าน คือ คุณธรรมด้านการครองตน คุณธรรมด้านการครองคน และคุณธรรมด้านการครองงาน

5. **สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3** หมายถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ที่มีหน้าที่ดูแลโรงเรียนประถมศึกษาใน 4 อำเภอ จังหวัดปัตตานี ได้แก่ โรงเรียนในอำเภอสายบุรี โรงเรียนในอำเภอไม้แก่น โรงเรียนในอำเภอกะพ้อ และโรงเรียนในอำเภอยะรัง

6. **ผู้บริหาร** หมายถึง บุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียน ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3

7. **ครู** หมายถึง ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานด้านการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานีเขต 3

Prince of Songkla University
Pattani Campus